

8 בספטמבר, 2025

לכבוד
ח"כ שמחה רוטמן, יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט
חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט
כנסת ישראל
ירושלים

מכובדנו,

הנדון: הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 104) (צילום בבית משפט),

התשפ"ב – 2022

עמדה מטעם ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל מתכבד לפנות לוועדה בהתייחס להצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 104) (צילום בבית משפט), התשפ"ב – 2022 שבנדון (להלן: "הצעת החוק"), המובאת לדיון בפני הוועדה בישיבתה ביום שלישי הקרוב, 9.9.2025 בשעה 09:00, ולהסב את שימת לב של הוועדה כי הצעת החוק כוללת בתוכה פגיעה בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת והיא מעוררת מספר קשיים, כפי שיפורט להלן.

1. ארגון העיתונאים הוא ארגון עובדים פרופסיונאלי, המופקד על טיפול בזכויות העיתונאים כעובדים, וכן, על שמירה על חופש העיתונות. ארגון העיתונאים הוא ארגון של למעלה מ-3,000 עיתונאים ועיתונאיות בכלי תקשורת שונים והוא כיום הגוף המרכזי והגדול ביותר העוסק בייצוג העיתונאים במעמדם כעובדים וכמי שנושאים בשליחות ציבורית. הארגון שם לו למטרה, בין היתר, להגן על חופש העיתונות ועל העיתונאים כעובדים בהקשר זה. הארגון אף רואה עצמו כמי שמייצג לא רק את ציבור העיתונאים אלא גם את האינטרס הציבורי הרחב בכל הקשור לחופש עיתונות בכלל ולשידור הציבורי בפרט.

2. סעיף 70(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד – 1984 (להלן: "חוק בתי המשפט") קובע כי "לא יצלם אדם באולם בית משפט ולא יפרסם תצלום כזה אלא ברשות בית המשפט".

3. בהתאם להצעת החוק, סעיף 70(ב) לחוק בתי המשפט יתוקן כך שהוא יסומן כסעיף 70(ב)(1) ולאחריו יבוא סעיף 70(ב)(2) בנוסח להלן: "רשות כאמור בספקה (1) לצילום או לפרסום צילום באולם בית משפט של חשוד המוחזק במעצר לפני הגשת כתב אישום תינתן מטעמים מיוחדים שירשמו, אם שוכנע בית המשפט שיש בצילום או בפרסום עניין ציבורי של ממש העולה על הפגיעה בכבוד החשוד". בהתאמה, סעיף 70(ו) לחוק בתי המשפט אף קובע כי הפרתו של סעיף 70(ב) היא עבירה פלילית.

4. לפי דברי ההסבר של הצעת החוק (להלן: "דברי ההסבר"), " ... הפרקטיקה הנוהגת היא שגורמים רבים, ובעיקר כלי התקשורת, מצלמים את הנעשה באולם בית המשפט בטרם כניסת השופטים לאולם ותחילת הדיונים, ובפרט מצלמים חשודים המובאים לדיונים בעניינם". עוד עולה מדברי ההסבר כי התיקון המוצע נועד לחדד עבור השופט את הכלל האוסר צילום ובלשון הצעת דברי ההסבר: " ... ולהבנות את שיקול דעתו של שופט שהתבקש לאשר צילום באולם בית המשפט של חשוד ...".

5. עוד עולה מדברי ההסבר כי בעת ההכנה לקריאה שניה ושלישית, "תדון ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת באפשרות לקבוע איסור כולל של צילום או פרסום תצלום של עציר או אסיר הנמצא באולם בית המשפט וכבול באזיקים. עוד תדון הוועדה באפשרות להחיל את ההסדר המוצע גם על להליכים משפטיים בבתי הדין הצבאיים... ובאפשרות להחיל את איסור הפרסום כך שיחול בשטחים נוספים של בית המשפט מלבד אולמות הדיונים".

6. הארגון יוסיף למען השלמת התמונה כי "נוהל צילום והקלטה בבתי המשפט" (הוראות נוהל מנהל בתי המשפט) (מספר הוראה 11-20) (להלן: "הנוהל") קובע כי צילום באולמות בתי המשפט, לפני תחילתו של דיון או בסיומו, לרבות כניסת שופטים, בעלי דין, עצורים, אסירים וכן, צאתם, "כפוף לאישור מראש של השופט הדן בהליך באולם בית המשפט". עוד קובע הנוהל כי בקשות לצילום דיונים יוגשו כבקשה בתיק (ולא באמצעות דוברות בתי המשפט), "זאת לצורך בחינה ומתן החלטה על ידי בית המשפט בתיק הדן בתיק". בנוסף, הנוהל מעגן גם את הכללים בנוגע לצילום בשטחים הציבוריים בבתי המשפט שאינם אולמות.

7. לעמדת הארגון, התיקון המבוקש בהצעת החוק אינו נדרש ויש בו רק כדי אפקט מצנן העלול להצר עוד יותר את שערי בית המשפט, הצרים גם כך בפני העיתונאים וזכות הציבור לדעת וזאת בהתאם להוראות חוק בתי המשפט והנוהל.

8. מעבר לסעיף 70(ב) נשוא הצעת החוק והתיקון המבוקש בו, סעיף 70 לחוק בתי המשפט, הנושא כותרת של "איסור פרסומים" קובע שורה ארוכה של הגבלות גם בנוגע לצילום וזאת בהתייחס לזכויותיו של חשוד, לרבות, מניעת פגיעה חמורה בפרטיות, המונחים בפני בתי המשפט והחשודים עצמם. כך למשל:

איסור פרסום בכל הנוגע לדיון שמתנהל בדלתיים סגורות אלא ברשות בית המשפט;
 בית המשפט רשאי לאסור על כל פרסום בקשר לדיוני בית משפט, במידה והוא רואה צורך לשם הגנה על בטחונו של בעל דין, עד או אדם אחר ששמו הוזכר בדיון או לשם מניעת פגיעה חמורה בפרטיותו של אחד מהם;

לא יפרסם אדם שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, עד 48 שעות מהמועד שבו התייצב החשוד לחקירה או שהיה עליו להתייצב לחקירה או עד סיום הדיון הראשון שהתקיים בעניינו;

בית משפט גם רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום. בהקשר זה, בית משפט גם רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור ובית המשפט סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני הענין הציבורי שבפרסום;

לא יפרסם אדם בלי רשות בית המשפט בעניינו של קטין;

הרשות החוקרת (משטרת ישראל או גוף חוקר אחר) תיידע חשוד שהוא עצור ואינו מיוצג בדבר זכותו לבקש מבית המשפט לאסור את פרסום שמו.

9. הנה כי כן, חוק בתי המשפט כבר מעגן כללים נוקשים בנושא ואין צורך להכביד עליו בעוד כללים שלא לצורך ובהעדר תכלית ראויה.

10. בפועל, התיקון המבוקש בהצעת החוק עלול להביא לפגיעה ביכולתם של עיתונאים לבצע מלאכתם העיתונאית, המוגבלת גם כך כאמור בפני בתי המשפט ובאולמות בתי המשפט.

11. הארגון יוסיף כי הצעת החוק פוגעת לא רק בזכויותיו של העיתונאי אלא גם בציבור שכן, חופש העיתונות מגלם בתוכו גם את זכותו של כל פרט ופרט בחברה ליהנות מפירותיה של עבודת העיתונות ואת אינטרס הציבור בעצם קיומה. כלומר, חופש העיתונות הוא של הציבור, בראש ובראשונה והוא אינטרס ציבורי כללי.

12. בהקשר זה, אחד מתפקידיה העיקריים הוא דיווח על אירועים, עובדות ותהליכים. לא פעם טמונה חשיבות רבה דווקא בהיבט הציבורי של אירועים מסוימים, וזאת כהשלמה לטיפולן של הרשויות (הרשות השופטת או הגוף החוקר למשל, כמו בענייננו) או כתחליף להן. בנוסף, שיח ציבורי בעניינים שבסמכותן של הרשויות חשוב גם כדי להבטיח את התנהלותן התקינה ואת שקיפות מהלכיהן, ובמיוחד ככל שקשור לנאשמים מסוגים שונים, מ"צווארון כחול" ועד "צווארון לבן". לאור משקלם וחשיבותם של אינטרסים אלה, ראוי להבטיח את התקיימותה של עבודה עיתונאית אחראית וכי פרסומים בעלי ערך רב לציבור יראו אור.

13. רוח גבית למעמד חופש העיתונות כאמור עולה גם מהפרקטיקה ומהמדיניות בפועל. כך למשל, לעיתונאים מעמד מיוחד במסגרת עבודתם בסיקור זירות אירוע (נוהל משטרת ישראל, הסדרת התנהלות משטרת ישראל מול גורמי תקשורת באירועים מבצעיים ולפיו, בין היתר, **"משטרת ישראל רואה חשיבות בסיקור התקשורת יובלכלל זה סיקור בזמן אמת/ עבודת העיתונות משרתת את הציבור בכללותו- והיא חיונית במדינה דמוקרטית על כן יש לפעול כדי שיתאפשר לעיתונאים ולגורמי התקשורת לבצע את תפקידם- גם באירועים מורכבים/ המשטרה מחויבת להגן על חייהם- גופם ושלומם של העיתונאים- כשם שהיא חבה בחובות אלה כלפי יתר האוכלוסייה"**). כך למשל, נסיגתן של החלטות ממשלתיות ותקנות שעת חירום בנושא חופש תנועה של עיתונאים בתקופת משבר הקורונה. כך למשל, לא ניתן לחקור או לערוך חיפוש בעיתונאי אלא באמצעות הפעלת נוהל מיוחד של משטרת ישראל (נוהל זימון וחקירת עיתונאי של משטרת ישראל).

14. לפיכך, מבוקש כי הוועדה תתנגד לקידומה של הצעת החוק לקריאה שניה וקריאה שלישית מכל הנימוקים לעיל.

עורכים: מיכל גרא מרגליות, מנכ"לית; אמיר בשה, יועמ"ש